

Tonino Benakvista

MALAVITA

Prevela s francuskog
Gordana Breberina

■ Laguna ■

Naslov originala

Tonino Benacquista

MALAVITA

Copyright © Éditions Gallimard, 2004.

Translation Copyright © 2014 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*Hvala Nikolasu Pileđiju i Džeraldu Šuru.
Nisam zaboravio ni Žan-Iga i Fabrisa.*

Pošto se bavio raznim poslovima koji su mu poslužili kao okvir za prve romane, Tonino Benakvista piše knjige čija popularnost neprekidno raste. Posle policijskih priča *Greška u spavaćim kolima* i *Komedija gubitnika*, objavljuje *Sagu*, za koju 1998. dobija Veliku nagradu čitateljki časopisa *El*, i roman *Neko drugi* (Velika nagrada *RTL-Lir* za 2002. godinu).

Autor je scenarija za stripove *Žderonja* i *Crna kutija*, koje je ilustrovao Žak Fernandez, a sa Žakom Odijarom napisao je scenario za film *Na mojim usnama*, koji im je 2002. doneo nagradu *Cezar*.

1

Zaposeli su kuću usred noći.

Neka druga porodica videla bi u tome početak. Jutro koje prethodi svim ostalim jutrima. Nov život u novom gradu. Jedan od onih retkih trenutaka koji se nikad ne proživljavaju u mraku.

Blejkovi su se, međutim, useljavali krišom i trudili da ne privuku pažnju. Megi, majka, ušla je prva, pošto je lupila petom na stepenicama kako bi oterala pacove, ukoliko ih ima; ona prođe kroz sve prostorije i završi u podrumu, koji joj je delovao zdravo i u kome je bila idealna vlažnost za sazrevanje koturova parmezana i sanduke kjangtija. Frederik, otac, kome je oduvek bilo neprijatno u prisustvu glodara, pusti ženu da to obavi, a on obiđe oko kuće sa baterijskom lampom u ruci i stiže do verande, gde su bili nagurani stari, zarđali baštenski nameštaj, izvitopereni sto za pingpong i razni predmeti nevidljivi u polumraku.

Ćerka po imenu Bel, sedamnaestogodišnjakinja, pope se na prvi sprat i zaputi u prostoriju koja će postati njena

soba: kvadrat okrenut prema jugu, sa pogledom na javor i leju neverovatno otpornih belih karanfila – u mraku su joj izgledali kao zvezdani mlaz. Ona okrenu uzglavlje prema severu, premesti noćni stočić i s uživanjem zamisli zidove prekrivene posterima koji su preživeli razne epohe i prešli preko raznih granica. Prostorija stade da vibrira zbog samog Belinog prisustva. Ona će tu ubuduće spavati, preslišavati se školsko gradivo, uvežbavati pokrete i hod, duriti se, smejati, sanjati i ponekad plakati – tako je izgledao njen tipičan dan otkako je ušla u adolescenciju. Voren, njen tri godine mlađi brat, zauze susednu sobu, ne pokazujući istinsku znatiželju; on nije mnogo mario za sklad linija i panoramu, njemu su bile važne samo električne instalacije i zasebna telefonska linija. Za manje od nedelju dana, veliko kompjutersko umeće omogućće mu da zaboravi francusku provinciju, pa čak i Evropu, i stvoriće mu iluziju da je ponovo kod kuće, s druge strane Atlantskog okeana, odakle je došao i gde će se jednoga dana vratiti.

Na maloj kući od cigle i kamena, sagrađenoj u normandijskom stilu s početka XX veka, isticali su se friz u obliku šahovske table na pročelju i plavi drveni venci koji su naglašavali liniju krova s nekom vrstom minareta na jednom uglu. Šare na kapiji od kovanog gvožđa mamile su posetioca da uđe u ono što je iz daljine ličilo na malu baroknu palatu. U to doba noći Blejkovi nisu, međutim, nimalo marili za estetiku, zanimala ih je jedino udobnost. Uprkos šarmu, stari kamen nije mogao da sakrije dotrajalost kuće i ništa neće moći da zameni dragulj moderne

arhitekture koji je nekada bio njihov dom u Njuarku, u Nju Džerziju, u Sjedinjenim Američkim Državama.

Sve četvoro se okupiše u dnevnoj sobi, gde su ćutke sklopili bež čaršave kojima su bile prekrivene klub-fotelje, trosed, nizak sto i nekoliko komoda, još uvek praznih. Kamin od crvene i crne cigle, dovoljno prostran da se u njemu ispeče ovca, krasila je ploča sa reljefnim grbom na kome su bila prikazana dvojica plemića kako se bore s veprom. Fred zgrabi nekoliko drvenih ukrasa sa poprečne grede i baci ih u ognjište. Sve ono što je smatrao nepotrebnim u njemu je istog trena budilo želju da ga uništi.

„One budale su opet zaboravile televizor“, reče Voren.

„Rekli su: 'sutra'“, odvrati majka.

„Stvarno sutra ili sutra kao prošli put?“, upita Frederik, zabrinut koliko i sin.

„Slušajte vas dvojica, ne gledajte me popreko svaki put kad ustanovite da u ovoj kući nedostaje neka stvar. Obratite se direktno *njima*.“

„Televizor nije stvar, mama, on nas povezuje sa svetom, sa stvarnim svetom, koji je daleko od ove oronule stračare u ovoj zabiti punoj seljačina, gde ćemo možda godinama morati da se mrcvarimo. Televizor je život, moj život, to smo mi, to je moja zemlja.“

Megi i Frederik, koje najednom obuze osećaj krivice, nisu znali šta da mu odgovore, pa predoše preko ovih neprimerenih reči. Priznavali su Vorenu pravo na nostalgiju. Imao je samo osam godina kad su ih događaji primorali da odu iz Sjedinjenih Američkih Država; od njih četvoro, on je najviše patio zbog toga. Da bi promenila temu, Bel upita kako se zove grad.

„Šolon na Avru, u Normandiji!“, odgovori Fred, trudeći se da to kaže sa što slabijim američkim naglaskom. „Zamislite koliko je Amerikanaca čulo za Normandiju, a nemaju pojma u koji deo sveta da je smeste.“

„Po čemu je Normandija poznata, osim po činjenici da su se naši momci ovde iskricali '44?“, upita Voren.

„Po kamamberu“, bubnu otac.

„Njega je bilo i u Kanju, ali smo tamo imali još i sunce i more“, odvrati Bel.

„Bilo ga je i u Parizu, a Pariz je Pariz“, dodade Voren.

Svima je dolazak u francusku prestonicu, šest godina ranije, ostao u lepom sećanju. Okolnosti su ih naterale da se spuste na Azurnu obalu, gde su živeli četiri godine i gde se na njih ponovo okomila sudbina, primoravši ih da se presele u Šolon na Avru, u Eru.

Razdvojili su se kako bi obišli prostorije u kojima još nisu bili. Fred se zadržao u kuhinji, pregleda prazan frižider, otvori nekoliko kredenaca i spusti dlan na keramičku ploču. Zadovoljan radnom površinom – trebalo mu je neverovatno mnogo mesta kada bi ga obuzela želja da napravi umak od paradajza – pomilova drvenu ploču za sečenje, pločice sudopere i barske stolice od pruća, pa uze nekoliko noževa i isproba oštrice na noktu. Kad se upoznavao sa nečim, uvek se oslanjao na čulo dodira. Sa kućom je postupao kao sa nekom ženom.

Bel je u sobici za umivanje i presvlačenje pozirala ispred prelepog ogledala, malčice izguljenog s unutrašnje strane, u starom okviru od mahagonija, ukrašenom malom svetiljkom od mutnog stakla u obliku ruže, u koju se ubacivala sijalica. Uбудуće neće moći da živi bez tog odraza. Megi

otvori prozore u spavaćoj sobi, izvadi posteljinu iz navlaka, uze savijenu ćebad sa dna ormana, dobro ih omirisa, oceni da su čista i rasprostre preko kreveta. Jedino je Voren išao iz prostorije u prostoriju pitajući:

„Je l' neko video psa?“

Pepeljastosivi australijski govedar, koga je Fred nazvao Malavita, pridružio se porodici Blejk čim je stigla u Francusku. To je bio poklon za dobrodošlicu kako bi zavarali decu, jeftino kupili njihov oproštaj i naveli ih da zaborave na izgnanstvo – ta tri razloga nagnala su Megi da uzme tog malog dlakavog stvora uspravnih ušiju. Pošto je kuja bila neverovatno nenametljiva, nije im bilo teško da je prihvate. Nije nikad lajala, pristojno je jela, najčešće noću, i vreme je uglavnom provodila spavajući, obično u podrumu ili perionici. Jednom dnevno pomislili bi da je mrtva, a ostalo vreme su mislili da je nestala. Malavita je vodila mačji život i niko joj nije zamerao zbog toga. Kao što je i očekivao, Voren je pronađe u podrumu, između bojlera na stendbaj režimu i nove-novcate mašine za rublje. Životinja je, poput ostalih, pronašla svoje mesto i prva je zaspala.

Život na francuski način nije ukinuo ritual doručka. Fred je ustajao rano da bi video kako deca odlaze punog stomaka, blagoslovio ih i ispovrnuo, ako treba, dodatak na džeparac i neki dragocen savet u vezi sa životom, a onda bi ponovo legao, mirne savesti, čim bi izašli na vrata. Frederik Blejk skoro pedeset godina nije morao da započinje dan pre podneva, na prste jedne ruke mogao je da nabroji upropašćena jutra. Najgore od svih bilo je ono kad

je sahranjen Džimi, njegov saborac sa početka karijere, kome se niko nije usudio da uskrati poštovanje, čak ni *post mortem*. Taj tip nije imao pametnija posla nego da se sahrani na dva sata vožnje od Njuarka, pri čemu je obred bio zakazan za deset: preseo mu je ceo dan.

„Nema žitarica, nema dvopeka, nema putera od kiki-rikija“, reče Megi, „zadovoljićete se onim što sam jutros donela iz pekare na uglu: uštipcima s jabukama. Po podne ću otići u kupovinu, a do tada me poštedite žalbi.“

„Ma u redu je, *Mom*“, reče Bel.

Voren prezrivo uze jedan uštipak.

„Može li neko da mi objasni zašto Francuzi, čuveni po slatkijima, nisu izmislili *donut*? Pa to nije toliko komplikovano: uštipak sa rupom u sredini.“

Još pospan i već očajan zbog takvog početka dana, Fred ga upita da li dotična rupa daje bolji ukus.

„Oni prave *cookies*“,^{*} reče Bel. „Probala sam neke baš dobre.“

„Ti to zoveš *cookies*?“

„U nedelju ću napraviti i *donuts* i *cookies*“, reče Megi ne bi li se smirili.

„Zna li neko gde je škola?“, upita Fred, samo zato da bi pokazao zanimanje za organizaciju svakodnevice koja je oduvek izmicala njegovoj kontroli.

„Dala sam im kartu grada.“

„Pođi s njima.“

„Snaći ćemo se, *Mom*“, reče Voren, „čak ćemo brže stići bez karte. To je kao da imamo radar u glavi, treba samo

^{*} Engl.: keks. (Prim. prev.)

da se nađemo u nekoj ulici sa školskom torbom na leđima i unutrašnji glasić će nas upozoriti: 'Ne idi tuda, nego ovuda', i onda ćemo sve češće nailaziti na ljude sa torbom na leđima koji idu u istom smeru i hrle u nekakva mračna usta. To je zakon fizike."

„Kamo sreće da si tako motivisan i na času“, reče Megi.

To je bio znak za polazak. Izljubili su se i dogovorili da se ponovo okupe kasno po podne; prvi dan je mogao da počne. Premda su umirali od želje da postave na hiljade pitanja, svi se, iz različitih razloga, uzdržaše od toga i prihvatiše novu situaciju kao da u njoj ima nekog smisla.

Megi i Fred ostadoše u kuhinji, u kojoj najednom zavlada tišina.

„A ti? Kako ćeš ti provesti dan?“, upita on prvi.

„Kao i obično. Obići ću grad, posetiti ono što ima da se poseti, pronaći prodavnice. U šest ću se vratiti iz kupovine. A ti?“

„Oh, ja...“

Iza tog *Oh, ja...* ona ču nemo nabranje, rečenice koje je znala napamet, nije ni morao da ih izgovori: *Oh, ja ću provesti dan pitajući se šta mi ovde uopšte radimo, a onda ću se pretvarati, kao i obično, da nešto radim. Ali šta? To je problem.*

„Potrudi se da ne provedeš ceo dan u kućnom mantilu.“

„Zbog komšija?“

„Ne, zbog morala.“

„Moral mi je dobar, Megi, samo sam malo sluđen, meni uvek treba više vremena da se prilagodim nego tebi.“

„Šta da kažem ako naletim na komšije?“

„Još ne znam, zasad se samo smeškaj, imamo dva-tri dana da nešto smislimo.“

„Kvintilijani je rekao da ne pominjemo Kanj, treba da kažemo kako smo došli iz Mantona, objasnila sam to deci.“

„Budala! To nije ni morao da nam napominje!“

Da bi izbegla mučnu raspravu, Megi se pope na sprat da se presvuče, a Fred raspremi sto da bi umirio savest. Kroz prozor vide baštu na dnevnom svetlu: uredan travnjak, uprkos ponekom opalom javorovom listu, zelena metalna klupa, šljunkovita staza i streha ispod koje je bio zapušten roštilj. Iznenada se seti noćne posete verandi i neobične, prilično prijatne atmosfere koju je tamo osetio. Morao je ponovo da je vidi po danu, pre nego što krene da radi nešto drugo. Doduše, odavno nije više ništa radio.

Bio je mart, dan će, po svemu sudeći, biti prijatan i vedar. Megi je kratko oklevala pre nego što je obukla odgovarajuću odeću za prvi izlazak u grad. Pošto je bila crnomanjasta i imala tamnosmeđu kosu i crne oči, najčešće je nosila smeđe i žučkaste nijanse; ona odabra bež jahaće pantalone, sivu majicu dugih rukava i pamučni džemper sa širokim pletenicama. Onda siđe niz stepenice sa malim rancem koji se nosi preko jednog ramena, potraži pogledom muža, doviknu mu „Vidimo se večeras!“ i, ne dobivši odgovor, izađe iz kuće.

Fred uđe na verandu već obasjanu suncem i prepoznade prijatan miris lišaja i suvog drveta: prethodni stanari su ostavili hrpu drva za loženje. Roletne na velikim staklenim vratima iscrtavale su po prostorijski pruge od svetlosti i senke; Fred u tome vide nešto nalik na božanski vihor i s uživanjem izloži telo njegovim naletima. Veranda je bila

zaštićena od nepovoljnih vremenskih uslova, ali je imala velika staklena vrata na strani gde je bila bašta; sastojala se od jedne jedine prostorije i imala je skoro četrdeset kvadratnih metara. On priđe uglu koji je služio kao ostava i krenu da vadi starudiju kako bi bilo više mesta i svetla. Onda otvori dvostruka staklena vrata i baci zaboravljene uspomene neke nepoznate porodice na šljunak u vrtu: prastari televizor, sudove i bakarno posuđe, prljave telefonske imenike, ram bicikla bez točkova i gomilu drugih stvari koje su s razlogom bile odbačene. Fred je uživao dok se ratosiljao te stareži, rekao bi „*Rubbish*“ ili „*Junk!*“* svaki put kad bi zavitlao neki predmet van svog vidokruga. Na kraju zgrabi ručku male kutije od sivozelenog bakelita, spreman da je hitne u vazduh pokretom bacača diska. Njen sadržaj mu iznenada zagolica znatiželju i on je spusti na sto za pingpong, nekako otvori dve zardale kopče i podiže poklopac.

Crni metal. Dugmad od sedefa. Evropska tastatura. Mehanizam za automatsko vraćanje valjka. Mašina je imala i ime: *Brother 900*, model iz 1964.

Frederik Blejk je prvi put u životu držao pisaću mašinu u rukama. On odmeri koliko je teška, onako kako je odmerio sopstvenu decu kad su se rodila. Zatim je okrenu i pažljivo osmotri linije, uglove i vidljive mehanizme; bila je u isti mah prelepa zbog svoje zastarelosti i neverovatno složena, prepuna klipova, osovina i komplikovane gvožđurije. Fred pređe vrhovima prstiju preko reljefnih slova r, t, y i u na čekićima, pokušavajući da ih prepozna na osnovu dodira,

* Engl.: sinonimi za đubre, smeće. (Prim. prev.)

a onda celim dlanom pomilova metalnu armaturu. Držeći ruku na bobini, probao je da odmota traku, a onda joj primače nos, očekujući miris mastila, ali ga ne oseti. Zatim pritisnu dugme sa slovom n, pa otkuca još gomilu drugih slova; kucao je sve brže i brže, sve dok se čekići nisu zaglavili. Grozničavo ih otpetlja, pa nasumice rasporedi svih deset prstiju na deset dugmadi i, stojeći na ružičastoj svetlosti verande, zatvorenih očiju, u otvorenom kućnom mantilu, oseti kako ga obuzima uzbuđenje nepoznatog porekla.

Da bi sačuvali prisebnost u školskom dvorištu, gde su bili izloženi hiljadama pogleda koje je privuklo njihovo prisustvo, Bel i Voren su ćaskali na engleskom, preterujući sa njujarškim naglaskom. Francuski im nije više predstavljao problem; posle šest godina govorili su ga sa mnogo većom lakoćom nego njihovi roditelji i ponekad su neke konstrukcije u svom maternjem jeziku zamenjivali tipično francuskim redom reči u rečenici. U izuzetnim okolnostima, kakve su bile tog jutra, imali su potrebu da ponovo osete jezičku bliskost, to im je ulivalo sigurnost i podsećalo ih ko su i odakle su. Tačno u osam ušli su u kancelariju gospođe Arno, savetnice za obrazovanje u liceju i koledžu *Žil Vales*, koja ih je zamolila da sačekaju u školskom dvorištu dok ih ne upozna sa razrednim starešinama. Bel i Voren su došli na kraju drugog tromesečja, kad je sudbina svih učenika već zapečaćena. Treće tromesečje će im poslužiti da se pripreme za narednu godinu: ona za maturu, a on za upis u licej. Uprkos svim preokretima u životu Blejkovih, Bel je zadržala uspeh koji je imala u

prvim razredima srednje škole *Akademija Montgomeri* u Njuarku. Ona je još u najranijem detinjstvu shvatila da telo i duh moraju međusobno da se obogaćuju, razmenjuju energiju, rade sinhronizovano. U školi ju je sve zanimalo, nije zanemarivala nijedan predmet, ali nastavnici, pa čak ni njeni rođeni roditelji, nisu ni slutili da joj je glavni motiv prolepšavanje. Za razliku od nje, mali Voren, kome je tada bilo osam godina, naučio je francuski onako kako se pamti neka melodija, bez razmišljanja, pa čak i bez želje da ga nauči. Psihičke tegobe, prouzrokovane iseljenjem, primorale su ga, međutim, da ponavlja jedan razred i ide kod dečjih psihijatarata, kojima su prećutali prave razloge bekstva iz Sjedinjenih Američkih Država. Danas nije više osećao posledice, ali je koristio svaku priliku da podseti roditelje kako nije zaslužio to izgnanstvo. Kao i sva deca od koje se mnogo traži, sazreo je brže od drugih i već je usvojio neka životna načela o koja, izgleda, nije više smeo da se ogreši. Iza vrednosti koje je čuvao kao dragoceno nasleđe svoje kaste, krio se svečani duh jednog drugog vremena, u kome su se mešali osećaj časti i smisao za biznis.

Pošto su im nove face privukle pažnju, grupa devojaka iz Belinog odeljenja priđe da se upozna s njom. Gospodin Manžen, profesor istorije i geografije, dođe i pomalo teatralno pozdravi *gospođicu Bel Blejk*. Ona ostavi brata, poželevši mu sreću pokretom nerazumljivim svima koji nisu rođeni južno od Menhetna. Gospođa Arno obavesti Vorena da nema časove pre devet i zamoli ga da sačeka u čitaonici. On radije procunja po školi kako bi je upoznao i utvrdio gde su granice njegovog zatvora. Ušao je u glavnu zgradu liceja, okruglu građevinu sa klasasto raspoređenim

prostorijama zvanu „margareta“, u čijem je središtu bio hol u kome je bilo kao u košnici, namenjen učenicima završnog razreda; njima je bilo dozvoljeno da puše, bora-ve van čitaonice, gluvare, lepe oglase i organizuju đачke skupštine – to im je bila priprema za zrelo doba. Voren je stajao sam ispred aparata sa toplim napicima i velikog plakata koji je pozivao sve učenike da daju doprinos tradi-cionalnoj školskoj proslavi zakazanoj za 21. jun. On krenu kroz hodnike, otvori neka vrata, zaobiđe grupe odraslih i stiže do fiskulturne sale, gde je trenirala košarkaška ekipa. Gledao ih je jedno vreme kako igraju, čudeći se, kao i uvek, nedostatku koordinacije svojstvenom Francuzima. Nije li jedna od njegovih poslednjih i najlepših uspomena iz Amerike bila upravo utakmica između *Čikago bulsa* i nju-jorških *Niksa*, na kojoj je rođenim očima video kako Majkl Džordan, ta živa legenda, leti između koševa? Dovoljan razlog da doživotno žali za domovinom.

Ruka na njegovom ramenu prenu ga iz sanjarenja. To nije bila ruka školskog nadzornika, niti nekog profesora zaduženog da ga nauči redu, već učenika za glavu višeg od njega, u pratnji dvojice momaka u prevelikim trenerka-ma. Voren je izgledao isto kao njegov otac, bio je mršav i crnomanjast tip muškarca, a nasledio je i njegovu smirenu gestikulaciju, urođenu ekonomičnost pokreta. Iz njegovog netremičnog, skoro nepomičnog pogleda, možda pogleda sanjara koji smatra da akcija ne mora da izazove reakciju, izbijala je ozbiljnost. Rođena sestra ga je uveravala da će izrasti u lepog, prosedog i markantnog muškarca, ali da će morati da zasluži takav izgled.

„Ti si taj Amerikanac?“

Napravivši pokret kao da tera muvu, Voren skloni ruku tog momka, za koga je ispravno zaključio da je vođa. Druga dvojica, njegovi pomoćnici, obazrivo su čekali nastavak. Uprkos mladosti, Voren je dobro poznao tu intonaciju, naređenje kome nedostaje samouverenost, autoritet koji se stavlja na probu, za svaki slučaj, kako bi se proverile njegove granice. Ovo je bio najgori od svih napada, onaj najpodliji, napad kukavica. Pošto se povratio od iznenađenja, *Amerikanac* se premišljao da li da odgovori. Uostalom, to nije bilo pitanje i nije bilo važno šta ta trojica hoće od njega, oni se nisu slučajno pojavili. *Zašto baš ja?*, upita se on. Zašto su ga zaskočili čim je stigao? Zašto je posle nepunih pola sata izložen pokušaju imbecilne pretnje koja će, ohrabrena njegovim ćutanjem, ubrzo postati eksplicitna? Znao je odgovor na to pitanje, to je bio jedan od onih odgovora koji su mogli da ga koštaju bezbrižnog detinjstva.

„Šta hoćete od mene?”

„Ti si Amerikanac. Bogat si.“

„Prekinite da lupetate i kažite mi koji se poslom bavite.“

„Šta su ti ćale i keva?“

„Šta se to vas tiče? Čime se bavite? Reketom? Je l' cenu određujete od slučaja do slučaja ili je fiksna? Koliko vas je? Trojica? Šestorica? Dvadesetorica? U šta ulažete lov?“

Nije dobio odgovor.

„Organizacija ravna nuli. Znao sam.“

Nijedan od te trojice nije shvatio ni reč, niti mu je bilo jasno odakle mu tolika hladnokrvnost. Vođa se uvredi, pogleda naokolo, pa povuče Vorena u pusti hodnik koji

je vodio u trpezariju i prodrma ga tako jako da je ovaj već sledećeg trena ležao na nekom zidiću.

„Samo se ti zezaj sa mnom, novajlijo.“

I ta trojica udružiše napore kako bi ga učutkali: zabiljali su mu kolena u rebra i udarali nasumice pesnicama, pokušavajući da ga pogode u lice. Jedan mu na kraju sede na grudi, pretrese džepove i pronađe novčanicu od deset evra. Dok je Voren, sav zajapuren, pokušavao da dođe do daha, rekoše mu da narednog dana donese istu svotu ako hoće da uđe u licej *Žil Vales*. Zadržavajući suze, on im obeća da neće zaboraviti.

Voren nije nikad ništa zaboravljao.

Šolon na Avru, okružen poljima ispresecanim šumarcima, grmljem i živicama, nekadašnje je srednjovekovno utvrđenje. Vrhunac je doživeo po završetku Stogodišnjeg rata, početkom XVI veka, a danas ima sedam hiljada stanovnika. Sa svojim kućama „à colombage“, plemićkim palatama iz XVIII veka i uličicama koje presecaju kanali, Šolon na Avru je izuzetno dobro očuvana arhitektonska celina.

Megi otvori džepni rečnik i pronađe reč *colombage*; dok je išla Ulicom Gistava Rožea, stekla je jasnu predstavu o njenom značenju; većina kuća je imala vidljivu konstrukciju od greda i bila potpuno drugačija od svega što je videla do tada. Tražeći put do centra grada – Šolon na Avru je imao oblik petougla čije su stranice činila četiri bulevara i auto-put – Megi prođe kroz nekoliko ulica u kojima su sve kuće bile sagrađene po istom principu: dopao joj se taj prizor. Ne odvajajući pogled od vodiča, ona se sasvim

slučajno nađe u srcu Šolona, na Trgu oslobođenja, nesrazmerno velikom za tako nežne uličice. Dva restorana, nekoliko kafea, pekara, turistički biro, novinarnica i nekoliko tipičnih zgrada oivičavali su ogroman četvorougao trg, koji je, kad nisu pijačni dani, služio kao parking. Pošto je kupila lokalne novine, Megi sede na terasu kafea *Rolan Frenel* i naruči dupli produženi espresso. Nakratko zatvori oči i uzdahnu, spremna da uživa u tom tako retkom trenutku samoće. Vreme koje je provodila s porodicom zauzimalo je istaknuto mesto među njenim prioritetima, ali je ono bez porodice dolazilo odmah iza njega. Sa šoljom u ruci, prelista *Depeš de Šolon*, a zatim *Revej norman*, izdanje za Er; to je bio još jedan način da upozna svoju drugu domovinu. Na naslovnoj strani *Depeša* bila je fotografija šezdesetpetogodišnjaka rođenog u Šolonu, nekadašnjeg regionalnog šampiona u trčanju na srednje pruge koji je učestvovao na svetskom prvenstvu za seniore u Australiji. Taj čovek joj je delovao zanimljivo, pa pročita članak od početka do kraja i shvati suštinu: on je celog života trčao iz ljubavi, a snove je ostvario na kraju životnog puta. Kao tinejdžer, gospodin Kristijan Munije bio je osrednji trkač. Kao penzioner, postao je međunarodni šampion koji se takmičio na drugom kraju sveta. Megi se zapita nudi li nam život mogućnost da polazemo popravni ispit ili bilo kakvu priliku da se istaknemo u starosti. Verovala je u to onoliko dugo koliko joj je trebalo da okrene stranu. Sledila je podugačka crna hronika: spisak sitnih pljački u kraju, uključujući i napad na jednog auto-mehaničara i nekoliko krađa u obližnjem stambenom bloku, dve-tri porodične svađe koje su prerasle u dramu i nekoliko akutnih

psihotičnih napada. Megi nije razumela sve pojedinosti i pitala se zašto urednici posvećuju najbolje mesto u novinama toj tužnoj, banalnoj i bednoj svakodnevici. Kolebala se između nekoliko odgovora. Pošto čitalac obožava da se žesti ili plaši, najviše ga zanima nasilje u neposrednoj okolini. Ili: čitalac voli da misli kako njegov grad nije dosadna zabit i kako u njemu ima isto onoliko dešavanja koliko i u drugim mestima. Ili: iz dana u dan, čovek iz unutrašnjosti sve više uviđa da je izložen lošim stranama života u metropoli, a da pritom ne koristi njegove prednosti. Postojala je i poslednja, najtužnija pretpostavka, večni kliše: nema ničeg uzbudljivijeg od tuđe nesreće.

U Njuarku nikad nije čitala novine, ni lokalne, ni nacionalne. Već je samo otvaranje novina bilo jedna vrsta izazova koji nikada nije prihvatila: bojala se da joj nešto ne eksplodira u lice ili da ne nabasa na neko poznato lice ili ime. Progonjena sećanjem na svoj nekadašnji život, ona nervozno prelista novine, zadržavši se na vremenskoj prognozi i manifestacijama koje će se održati u tom kraju: vašarima, sajmovima antikviteta i maloj izložbi slika u svečanoj sali gradske većnice. Imala je osećaj da se guši, još jači zbog ogromne senke koja se sve više nadvijala nad trg kako se sunce pomeralo. To je bila senka Crkve Svete Kikilije, opisane kao dragulj normandijske gotske umetnosti. Pretvarajući se da to ne zna, Megi se okrenu da se suoči s njom.

Brother 900 stajao je na sredini stola za pingpong, koji je pak bio na sredini verande: Frederik je osmislio tu uzvišenu geometriju. Sedeći zamišljen ispred pisaće mašine, sa

suncem u pozadini, on ubaci list u mehanizam za uvlačenje hartije: to je bila najbelja površina koju je ikada video. Onda proveri jedno po jedno dugme od sedefa, obrisano, oprano praškom za sudove, veličanstveno. Uspeo je čak da vrati vlagu traci suvoj kao barut tako što ju je izložio dejstvu pare iznad lonca sa vreloom vodom. On koji možda nikada nije otvorio ni jednu jedinu knjigu, koji je govorio bez okolišanja i kitnjastih ukrasa i koji je u celom svom životu zapisivao jedino adrese na reklamnim pakovanjima šibica, bio je sam naspram te sprave, spreman da uspostavi kontakt. *Dozvoljava li ova mašina da se sve kaže?*, zapita se ne odvajajući pogled od dugmadi.

Fred nikada nije pronašao dostojnog sagovornika. *Laž je zapušila uši onoga ko sluša*, mislio je. Otkako je završeno suđenje zbog koga je morao da pobegne u Evropu, nije ga napuštala želja da ispriča svoju istinu. Ni psihijatri, ni advokati, ni njegovi izgubljeni prijatelji, ni svi oni dobronamerni tipovi nisu pokušali da shvate njegovo svedočenje: smatrali su ga čudovištem i nisu mogli da se uzdrže od osude. Mašina neće praviti selekciju, uzeće sve, đuture, i dobro i loše, i ono što se ne može priznati i reći, i ono što je pogrešno i grozno, zato što su svi ti događaji bili istiniti, to i jeste bilo najneverovatnije od svega, svi ti delovi istine koje niko nije hteo bili su autentični. Ako jedna reč povlači za sobom drugu, treba mu pružiti mogućnost da ih sve upotrebi, ne treba mu sugerisati samo jednu od njih. Ili zabraniti bilo koju od njih.

U početku beše reč, rekli su mu odavno. Četrdeset godina kasnije sudbina mu je pružala priliku da to

proveri. Na početku je svakako jedna reč, samo jedna; sve ostale će doći posle nje.

On podiže desni kažiprst i otkuca jedno g, svetloplavo, jedva vidljivo, pa jedno i, a onda potraži pogledom o, pa v; pošto se osmelio, pođe mu za rukom da domalim prstom leve ruke otkuca jedno a, a zatim dva n, jedno za drugim, sa dva prsta, i za kraj kažiprstom otkuca i. Onda pročita šta je napisao, srećan što nije napravio nijednu grešku.

giovanni

Bratu i sestri su dozvolili da ručaju zajedno. Bel potraži Vorena u školskom dvorištu i pronađe ga ispod nadstrešnice, sa drugarima iz razreda. Izgledalo je kao da se upoznaje s njima, ali ih je, zapravo, ispitivao.

„Gladna sam“, reče ona.

On ode sa sestrom do stola na kome su ih čekala dva tanjira puna sirovog povrća. Trpezarija je po svemu podsećala na onu u Kanju, nisu imali želju da komentarišu.

„U podne možemo da skoknemo do kuće“, reče on. „Nije daleko.“

„Mama je nabila glavu u frižider i pita se šta da nam spremi za klopnu, a tata sedi u pižami ispred televizora? Neka hvala.“

Voren je krenuo od onoga što je najviše voleo, od krahovca, a Bel od onoga što je najmanje volela, od cvekle. Ona primeti plavičasti trag na bratovljevoj arkadi.

„Šta ti je to kod oka?“

„A to, ma ništa, pravio sam se važan na košarkaškom terenu. Kakvi su tvoji?“

„Devojke su prilično cool, a za momke ne znam. Morala sam da se predstavim i...“

Voren nije čuo nastavak, ponovo je utonuo u misli koje su mu se motale po glavi otkako su ga napali. Raspitao se, uporedio je informacije, ali ne o onim sitnim iznudi-vačima, nego o drugim đacima, o svima koje je mogao da iskoristi kako bi grabljivca pretvorio u plen, dželata u žrtvu, onako kako su to mnogi radili pre njega, njegovi stričevi i rođaci, to je članovima njegove porodice bilo u krvi. Ostatak prepodneva proveo je postavljajući bezazlena pitanja o pojedinim učenicima. Ko je ovaj? Kako se zove onaj? Ko je čiji brat? Onda je pokušao da se upozna sa nekima od njih, neprimetno im je izvukao odgovore na neka pitanja. Ponešto je čak i zapisao kako bi se setio svih elemenata jednačine. Šema u obliku stabla postepeno je poprimala smisao, vidljiv samo njemu.

Otac onog što ćopa radi kao mehaničar kod oca onoga iz IIIc koga će izbaciti iz škole. Kapiten košarkaške ekipe spreman je na sve da bi dobio peticu iz matematike, ortak je sa onim visokim iz IIa, koji je zaljubljen u predsednicu razredne zajednice. Predsednica razredne zajednice je najbolja drugarica sestre onog skota koji mi je uzeo deset evra, a njegov ortak se zenta profesora tehničkog, čija je žena ćerka vlasnika firme u kojoj mu radi otac. Ona četvorica iz IVb, koji su uvek zajedno, organizuju priredbu za kraj godine i treba im muzička oprema onog što ćopa; onaj najmanji je dobar iz matematike i smrtni je neprijatelj one kretenčine koja me je prebila.

Problem je, bar je on tako smatrao, bio rešen pre nego što su stigli do deserta. Bel za to vreme nije prestala da govori.

* * *

Sedeći i dalje na terasi, zadubljena u vodič, Megi naruči još jednu kafu.

Timpanon krase scene iz Bogorodičinog života i prizori stradanja Svete Kikilije, kojoj je u Rimu 232. godine odrubljena glava. Na teškim drvenim vratima u duborezu prikazana su četiri godišnja doba i odgovarajući poljski radovi. Iznad portika se uzdiže kula sa dvostrukim kruništem sa šiljcima na vrhu.

Treba samo da ustane i krene ka crkvi, sa čijim se detaljnim opisom već upoznala, uđe u brod, stane pred Hrista na krstu, obrati mu se, razmisli, pomoli se, uradi sve ono što je radila pre nego što je srela Frederika, u vreme dok se on još zvao Đovani. Pošto se udala za njega, nije joj više padalo na pamet da podigne oči na neko raspeće ili pride nekom svetilištu. Poljubivši Đovanija u usta, pljunula je na Hrista. Rekavši „da“ čoveku svog života, uvredila je svog Boga, a njenog Boga bije glas da ništa ne zaboravlja i da je osvetoljubiv.

„Znaš, Đovani, leti, kad je vrućina, volim da se pokrijem ćebencetom“, često mu je govorila. „Ljudi misle da im ono ne treba, ali ne možemo bez njega, ono nas noću štiti. E pa za mene je vera u Boga bila to ćebence. A ti si mi ga oduzeo.“

Dvadeset godina kasnije retko je dolazila u iskušenje da obnovi dijalog s Bogom i pregovara s njim. Nije više znala ko se promenio: ona ili Svevišnji. S vremenom je prestala da oseća potrebu za ćebencetom.

* * *

U betonskoj ostavi pored stadiona, gospođa Barbe, nastavnica fizičkog, tražila je među odloženim stvarima nešto što bi nova učenica mogla da obuče.

„Nisu mi rekli da ponesem sportsku opremu.“

„Nisi mogla da znaš. Evo ti, probaj ovo.“

To je bio tamnoplav muški šorts, koji Bel podesei tako što čvrsto zaveza učkur. Onda pogleda svoje *running shoes* – isti takav model patika nosila je i u Njuarku – pa navuče limun-žut dres bez rukava sa brojem četiri.

„Do kolena mi je...“

„Nemam manji.“

Iako se trudila, Bel nije mogla da spreči crveni pamučni grudnjak da viri ispod bretela dresa. Ustručavala se da se pridruži ostalima.

„Ovde su samo devojke“, reče gospođa Barbe, ne pridajući više tome značaj.

Bel pođe za njom do košarkaškog terena, gde su učenice već vežbale, nestrpljive da vide jednu Amerikanku na delu. Baciše joj loptu, koju ona udari dva-tri puta o zemlju, onako kako je videla da se to radi, pa je dodade najbližoj saigračici. Bel nikada nije zanimao sport, jedva da je poznavala pravila košarke. Odakle joj onda ta gracioznost šampionke, ta snalažljivost u novim situacijama, taj prirodni dar za pokrete koje nikada ranije nije izvodila? Ta neusiljenost sa kojom je nosila neodgovarajuću odeću, pretvarajući je u svoju prednost? Ta opuštenost koja bi od neke druge devojke zahtevala ogroman napor? Obučena nakaradno, na granici smešnog, prelepa Bel je bila glavna na terenu.

To nije promaklo četvorici tenisera u daljini. Oni preki-doše meč, priđoše i priljubiše se uz ogradu kako bi pratili pogledom ples crvenog grudnjaka koji se nevino njihao pri svakom Belinom pokretu.

Bilo je skoro četiri po podne, ali Frederiku nije više padalo na pamet da skine kućni mantil. On nije više bio simbol njegove rezigniranosti, već njegovo novo radno odelo. Ubuduće će moći slobodno da sedi razdrižen i neobrijan, da se po čitav dan šetka naokolo u starim papučama i dozvoli sebi gomilu drugih ispada koje će tek otkriti. On krenu kroz baštu korakom Kralja Sunca, pustivši da ga vodi zvuk baštenskih makaza iza žive ograde između dva poseda, i ugleda siluetu suseda koji je potkresivao ruže. Rukovali su se preko ograde, odmerivši jedan drugog pogledom.

„Ruže zahtevaju stalnu brigu“, reče čovek ne bi li prekinuo novonastalu tišinu.

Frederik nije znao šta da mu odgovori, osim:

„Mi smo Amerikanci, juče smo se uselili.“

„Amerikanci?“

„Je l' to dobra ili loša vest?“

„Izabrali ste Francusku?“

„Moja porodica i ja mnogo putujemo zbog mog posla.“

Eto dokle je Frederik hteo da stigne od samog početka, izašao je u baštu samo zato da bi izgovorio jednu jedinu reč. Otkako je pronašao *Brother 900*, jedva je čekao da svetu predstavi novog Frederika Blejka.

„A čime se bavite?“